

VERTROUWELIJK

CBL-Vlees Beter Initiatief – Criteria duurzaam varkensvlees

Versie 13 mei 2013

Scope

Onderstaande normen gelden voor al het basisassortiment verse varkensvlees (inclusief gehakt en vleesbereidingen) in de Nederlandse supermarkten en foodservice. Voor een goede vierkantsverwaarding is het van belang dat aansluiting van de vleeswarenfabrikanten via VNV plaatsvindt.

Profit

Onderstaande normen zullen leiden tot kostprijsverhogingen bij varkenshouders en slachterijen. De kosten hiervan moeten worden vergoed in de keten.

De volgende criteria zijn afgesproken.

Dierenwelzijn

- Zowel de big als het vleesvarken krijgen **meer leefruimte**. Dit betekent voor het vleesvarken dat de eis van 0,8m² (wettelijk) naar 1m² gaat en voor een big van 0,2m² /0,3m²(wettelijk) naar 0,4m² uiterlijk gerealiseerd uiterlijk 1 juli 2015. Om naast absoluut ook relatief meer bewegingsruimte te creëren worden bij nieuwe-en verbouw en uiterlijk 2025 alle varkens in groepen van 20 of meer dieren gehuisvest.
- **Dichte vloeroppervlakte** bij biggen, vleesvarkens en zeugen is minimaal 40% per 1 januari 2015.
- Er wordt gezorgd voor **afleidingsmateriaal en nestbouw materiaal** zoals bijvoorbeeld stro of juten zak. Dit is om verveling te voorkomen. Dit is uiterlijk per 1 juli 2015 gerealiseerd.
- **Couperen** mag alleen indien er toestemming van de dierenarts is (wettelijke norm). Daar bovenop gaan varkenshouders vanaf 2014 werken aan een plan van aanpak om de staart langer te houden. In 2015 moet het Plan van aanpak geïmplementeerd zijn en de staart van de big minimaal 2,5 cm en van volwassen varken minimaal 10 cm lang zijn. De staarten van fokgelten moeten in de bigfase minimaal 5 cm zijn en in het volwassen stadium minimaal 10cm. Dierenbescherming en LTO hebben het initiatief genomen en samen met andere partijen zoals NVV, KNMvD, Vion en Coppens Diervoeding wordt aan een routeplan gewerkt om steeds minder van de staart te couperen en hier uiteindelijk mee te stoppen.
- Elke vorm van **castratie** is vanaf 1 januari 2014 uitgesloten. Dit is een jaar sneller dan eerder is afgesproken in de Verklaring van Noordwijk in 2007.
- **Ingreep van tanden slijpen** is per 1 januari 2015 uitgesloten op enkele uitzonderingen na. Dan is er een attest en een plan van aanpak van de dierenarts nodig.
- **Transport** van biggen en vleesvarkens duurt per 1 januari 2015 maximaal 6 uur aaneensluitend. Daarnaast wordt ook gekeken naar het verbeteren van laden en lossen en klimaat van vrachtauto's (nader te definiëren). Per 1 januari 2015 vindt transport nog alleen plaats in auto's met laadlift of verstelbare laadvloer en worden op het varkensbedrijf, tijdens transport en op het slachthuis geen elektrische veedrijvers gebruikt. Vanaf 2020 wordt alleen nog gewerkt met gesloten vrachtauto's die beschikken over de juiste klimaatvoorzieningen. Nader moet worden uitgewerkt wat dit betekent voor bedrijfseigen transport.
- **Het tijdstip van spenen** gaat van gemiddeld 25 dagen naar een gemiddelde van 28 dagen vanaf 1 januari 2015.
- **Zeugen** worden per heden 4 dagen na dekking of kunstmatige inseminatie weer in de groep gebracht.
- De varkens, uitgezonderd de zeug in de dek-of kraamstal, krijgen **extra schuurvoorziening**.

- Bij nieuw-en verbouw, uiterlijk in 2020 moet het lichtdoorlatend oppervlak in muren en daken minimaal 2% zijn van het vloeroppervlak. Ook andere technieken die een gelijkwaardige hoeveelheid daglicht in de stal brengen worden erkend.

Mens/gezondheid

- Verdere **verlaging van het antibioticagebruik** bij varkens door hieraan strengere eisen te stellen. Hier zijn al afspraken over gemaakt die per 1 januari 2013 gelden (zie GlobalGAP add on module). Per jaar vindt er reductie in het gebruik plaats. In 2013 moet het antibioticagebruik zijn gehalveerd ten opzichte van het gebruik in 2009. Hieraan is al in 2012 voldaan door de varkenshouders. Per 1 januari 2015 moet het gebruik met 70% zijn gereduceerd ten opzichte van 2009. Het gebruik is vanaf dan incidenteel: alleen als dierenwelzijn in het geding is, in geval van ernstige ziektesymptomen, wordt nog antibiotica verstrekt. De antibiotica die als zeer relevant voor de volksgezondheid is aangemerkt en waarvan het gebruik in de dierhouderij als ongewenst is aangemerkt wordt versneld uitgefaseerd. De verbeteringen op dierenwelzijn en op gezondheid (extra controle op kwaliteit van water) zullen ook bijdragen aan vermindering van gebruik van antibiotica. Op bedrijfsniveau wordt aangesloten bij de normen van de SDA. De varkenshouder voert samen met de veearts periodiek een benchmark uit en indien het gebruik hoger is dan het streefniveau van de SDA dienen maatregelen getroffen te worden om het gebruik op of onder het streefniveau van 10 dd/jaar te brengen.
- De **kwaliteit van water** wordt vanaf 1 januari 2014 beter gecontroleerd en dient te voldoen aan de normen gesteld door GD. Hierdoor wordt voorkomen dat het drinkwater van de varkens schadelijke bacteriën bevat. Dit betekent dat er 4 x per jaar een kwaliteitscontrole plaatsvindt aan de drinknippels, in plaats van bij de bron. Dit levert verbeteringen voor mens, dier en milieu.
- Voor een gezonde en schone omgeving is er een duidelijke ambitie om de hoeveelheid **fijnstof terug te dringen**. Het streven is de norm van 31g/dier/jaar in 2020. In 2013 wordt verkend hoe de normen haalbaar en betaalbaar ingevoerd kunnen worden.

Milieu

- Duidelijke ambitie om ammoniak emissie in de stal en rondom het bedrijf te reduceren. Per 1 januari 2015 betekent dit in aanvulling op de wettelijke bepalingen dat bij nieuwbouw of verbouw een bedrijfsreductie van minimaal 70 % ten opzichte van de norm per diercategorie wordt gerealiseerd. Voor bestaande bedrijven geldt een reductie van tenminste 55% waarbij uitsluitend technieken worden toegepast die zijn erkend via de RAV-lijst. In 2013 wordt verkend welke haalbare en betaalbare normen er voor het traject richting 2020 ingevoerd kan worden, ook voor reductie van emissies in de stal. Dit in samenhang met het terugdringen van geur en fijnstof.
- In het kader van **mest toepassen in kringloop** geldt per 1 januari 2015 afzet bedrijfsoverschot mest gebeurt conform mestwet. In uitwerking checken hoe internationaal te borgen.
- Per 1 januari 2015 wordt er een **fosfaatefficiency** geboekt van 41% voor vleesvarkens en 37% voor zeugen, beren, opfokzeugen en biggen. Fosfaat wordt wereldwijd schaarser en het is belangrijk om hiermee in de varkenshouderij zo efficiënt mogelijk om te gaan. Sturen op fosfaatefficiency werkt ook gunstig uit op voerbenutting in algemene zin. Betere voerbenutting betekend ook een forse winst in het kader van Carbon Footprint.
- Uiterlijk 2015 100% gebruik **van verantwoorde soja in veevoer (RTRS)**.
- Vanaf 2015 gebruiken varkenshouders alleen nog **duurzame stroom**, bijvoorbeeld via eigen opwekking, of door groene stroomcertificaten.
- In het kader van **transparantie** laat per 1 januari 2015 25% van de varkensbedrijven minimaal eens per jaar burgers een kijkje nemen in de bedrijfsvoering (bijv. open dag, rondleiding groepen of scholen, live webcam). Vanaf 2020 geldt dit voor 100% van de bedrijven.

Daarnaast werken partijen aan:

- Het gericht terugbrengen van de CO2 **footprint** (streven nader vast te stellen via het Carbon Footprint rekenmodel) met als eerste stap bekijken of het transparant maken van de Carbon Footprint van de op het bedrijf aangevoerde diervoeders haalbaar is (streefdatum januari 2015).
- Het verhogen van het aandeel van **Europese eiwitten en alternatieven** in het diervoer, daar waar dit duurzamer is. Streefdoel is 50% eiwit uit Europa (conform afspraak Verbond van Den Bosch).
- Het **verduurzamen van de energie** voor verwarming (o.a. via warmteterugwinning op het bedrijf en groen gas in 2020).
- Om de afstand van het afzetten of exporteren van onbewerkte dierlijke **mest** zo minimaal mogelijk te houden. Ook wordt gewerkt aan het verhogen van de kwaliteit van mest. Een mogelijkheid is het mestoverschot op het bedrijf te scheiden, liefst aan de bron. In 2013 wordt verkend welke haalbare en betaalbare normen voor het traject richting 2020 ingevoerd kunnen worden onder andere op basis van het carbon footprint rekenmodel.

Vervolgproces

De criteria worden verder uitgewerkt tot specifieke meetbare normen die worden verwerkt in bestaande kwaliteitssystemen die per 1 juli 2013 zijn weergegeven in een GlobalGAP add on module. Zodra de normen van milieu verder zijn uitgewerkt zal ook hiervan een indicatie van de kosten van de maatregelen door het LEI worden berekend.

In de bijlage zijn de afspraken met betrekking tot de borging beschreven.

Bijlage

Ketenkwaliteitssysteem Varkensvlees – Systematiek en Governance

Kerndocument

Fase 1: Borging antibioticagebruik

Fase 2: Borging overige duurzaamheidseisen

Uitgangspunten

- Het Ketenkwaliteitssysteem Varkensvlees sluit aan bij de nieuw op te stellen inkoopspecificaties van de retail voor duurzaam vlees. *Out of Home* (OoH) en A-merken sluiten aan in dit proces.
- Om de ambities vastgelegd in de intentieverklaring “Al het vlees duurzaam” efficiënt en effectief te kunnen realiseren wordt een markt gestuurde infrastructuur gecreëerd op basis van bestaande, en in de markt reeds geaccepteerde private kwaliteitssystemen. Hierdoor ontstaat vanaf de individuele schakels een geïntegreerd privaat ketenkwaliteitssysteem op basis van marktvrage, waarin de eigen verantwoordelijkheid van elke schakel in de keten is geborgd.
- In het Ketenkwaliteitssysteem Varkensvlees worden de private afspraken volgens een vastgestelde tijdslijn geïmplementeerd en geborgd.

Huidige situatie

Op dit moment functioneren meerdere kwaliteitssystemen in de varkensvleesketen. De meeste richten zich op één schakel van de keten. De governance van deze systemen is sterk wisselend, waarbij de meeste grote systemen (in de kern van de keten) voldoen aan internationaal geaccepteerde kwaliteitsstandaarden, zoals bijvoorbeeld GFSI erkenning, accreditatie en ISO 45011 systematiek. Ook de betrokkenheid van de marktpartijen (producenten, retail en OoH) in de governance van de systemen is wisselend.

Marktvrage varkensvlees

Het Ketenkwaliteitssysteem wordt gedreven vanuit vrage van de markt waarbij aan de retail, food service en industrie voldoende ruimte wordt geboden om zich bovenwettelijk nader te onderscheiden bij de consument. De markt bepaalt welke aanvullende duurzaamheidseisen verder worden uitgewerkt (zie figuur 1).

Figuur 1. Drie niveaus in ketenkwaliteitssysteem Varkensvlees. *Basis* op het basis niveau worden de kwaliteitseisen voor de varkensvleessector in Nederland opgenomen, inclusief export gerichte varkensproductie (EU en nationale regelgeving, aangevuld met Productschapsverordeningen en IKB (GlobalGAP) eisen). *Plus* op het plus niveau zijn de duurzaamheidsaspecten opgenomen zoals die door de Nederlandse retail (en OoH en A-Merken) samen met de partners in de keten op basis van pre-competitieve inkoopspecificaties zijn opgesteld. *Add-on* op add-on niveau blijft ruimte voor private partijen om zich verder te onderscheiden in de markt door het vlees met specifieke attributen te vermarkten naar de consument Deze attributen kunnen zowel betrekking hebben op het proces als op het product.

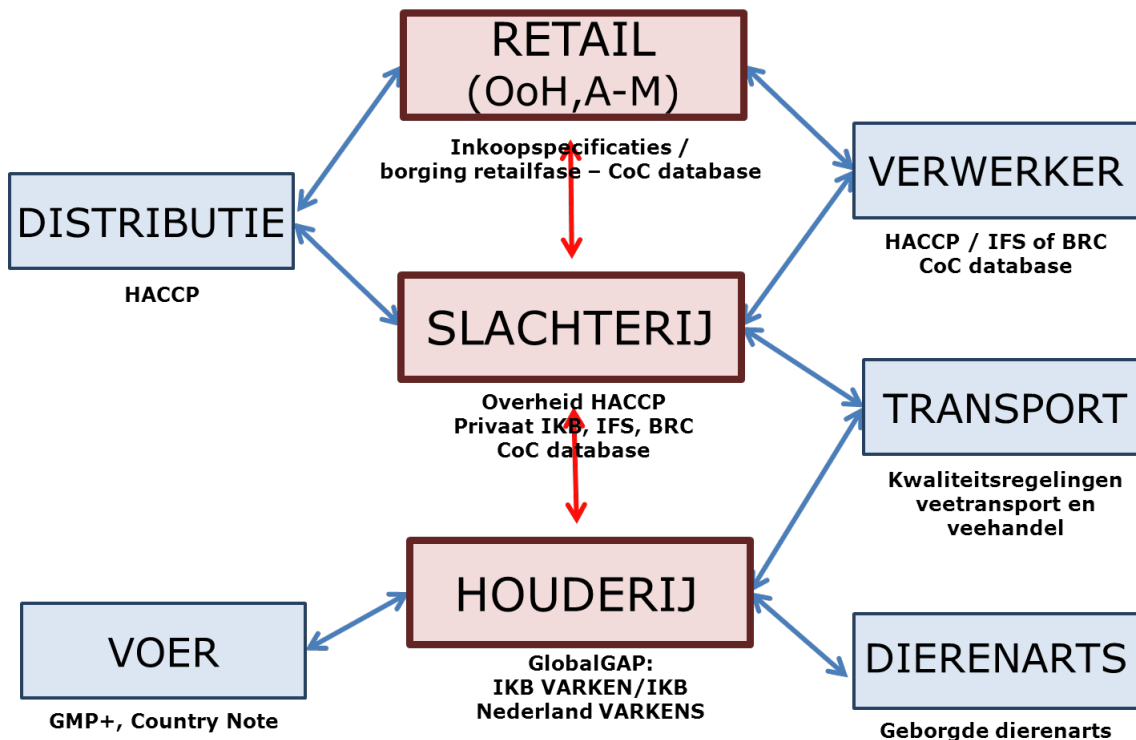
Bouwstenen nieuw ketenkwaliteitssysteem varkensvlees

Integraal ketenkwaliteitssysteem

Het Ketenkwaliteitssysteem Varkensvlees bestaat uit drie hoofdschakels (Figuur 2). Samen borgen retail, slachterijen en primaire sector (veehouderijen) 'duurzaamheid' in de varkensvleesketen, uitgedrukt in termen van kwaliteit van product en productieproces. Dat doen zij op een transparante manier middels concrete, inhoudelijke kwaliteitsattributen voor mens, dier en milieu.

Het kwaliteitssysteem wordt opgebouwd uit drie niveaus (Figuur 1): een basisniveau (dit is de basis van het kwaliteitssysteem in de betreffende schakel), een plusniveau (dit is het gemeenschappelijk deel dat de Nederlandse varkensvleesketen noodzakelijk acht voor een duurzame ontwikkeling), en een add-on module (vrij te kiezen door individuele marktpartijen).

- Op basisniveau worden de kwaliteitsattributen voor de varkensvleessector in Nederland opgenomen, dus ook voor de exportgerichte varkensproductie. De vigerende wetgeving wordt op basisniveau aantoonbaar in een privaat systeem geborgd conform de uitgangspunten van de Algemene Levensmiddelen Verordening. Het basisniveau is cruciaal voor de borging van de *licence-to-produce* van de sector in de Nederlandse samenleving. Beheersing van gebruik van antibiotica is onderdeel van het basisniveau.
- Op plusniveau worden de kwaliteitsattributen opgenomen op basis van de pre-competitieve inkoopspecificaties die retail (OoH en A-merken) samen met de partners in de productieketen opstelt. De plusmodule richt zich daarmee in eerste instantie op de Nederlandse consumentenmarkt.
- Op add-on niveau blijft ruimte voor private partijen om zich verder te onderscheiden in de markt door het vlees met specifieke attributen te vermarkten naar de consument. Deze attributen kunnen zowel betrekking hebben op het proces als op het product, en gaan verder dan de eisen gesteld op basis- en plusniveau.

Figuur 2. Model ketenkwaliteitssysteem Varkensvlees. In elke schakel van de keten wordt de kwaliteit van het product en het productieproces geborgd. Volgens het principe van de Chain of Custody nemen de afnemende schakels het kwaliteitssysteem van de aanvoer-, afvoer- en tussenschakels als verplichting op in het eigen kwaliteitssysteem, inclusief inkoopspecificaties.

Governance Ketenkwaliteitssysteem Varkensvlees

Uitgangspunten

- Private partijen in de varkensvleesketen organiseren gezamenlijk de borging van de kwaliteit voor mens, dier en milieu van het productieproces van varkensvlees tot het eindproduct voor de consument. Het Ketenkwaliteitssysteem Varkensvlees wordt daarmee vanuit de markt vraag gestuurd en bestuurd door de ketenpartijen in overleg met kennisinstellingen en NGOs.
- Vertegenwoordigers van de kernpartijen in de keten komen een tot twee maal per jaar bij elkaar om de markt vraag, maatschappelijke ontwikkelingen en de kwaliteitscriteria te evalueren en eventueel aanpassingen in het systeem door te voeren. Deze groep zal ook als algemeen aanspreekpunt voor het systeem fungeren, bijvoorbeeld voor de media, overheid en toezichthouders, zoals NVWA.
- De bestaande kwaliteitssystemen in de kern van de keten (veehouderijbedrijf, slachterij/vleesverwerker, en retail inclusief OoH en A-merken) functioneren binnen de internationaal geaccepteerde kwaliteitsstandaarden, zoals GlobalGAP en erkende systemen door GFSI. De audits van deze systemen vinden plaats conform accreditatie en ISO 45011 systematiek. In het kader van de borging van dierenwelzijn, voedselveiligheid en product integriteit wordt intensief met de overheid samengewerkt om de gezamenlijke doelstelling van veilig voedsel geproduceerd op een duurzame wijze te realiseren. In dit kader worden de controle- (privaat) en toezichts- (overheid) elementen in de keten zoveel mogelijk op elkaar afgestemd om synergie te realiseren.

Transparantie Ketenkwaliteitssysteem Varkensvlees

Het ketenkwaliteitssysteem varkensvlees is gebaseerd op de bestaande standaarden die internationaal erkend zijn, bij GlobalGAP en, of GFSI.

- De kwaliteitsstandaarden in de primaire en de verwerkende fase zijn allen aangesloten bij BtoB databanken waardoor elke afnemer in geborgde databanken kan controleren of de leverancier voldoet aan de vastgestelde eisen;

- Om de transparantie tot op het winkelschap te borgen worden de bedrijven die vlees verwerken conform de eisen van het Ketenkwaliteitssysteem Varkensvlees geregistreerd in een databank met hun EU erkenningsnummer. Deze databank zal ook publiek toegankelijk worden gemaakt. De EU erkenningsnummers van deze bedrijven staan tevens vermeld op elke verpakking van vlees. Op deze wijze is de transparantie tot en met de winkelvloer geborgd.